

En vacker gård från 1799 på Söderåsen.

I gråstensmuren till ladugården lät byggherren inrista byggnadsåret i kraftig skrift.

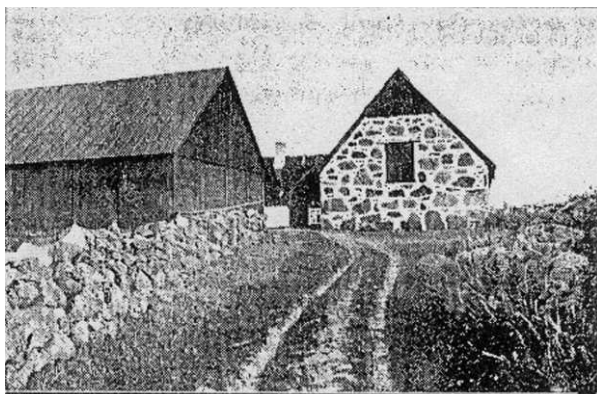
Högt uppe på Söderåsens krön ligger Stenestads Socken och den gör själ för namnet. Vid Stenestads kyrka står man 188 meter över havet och har en ståtlig utsikt över landskapet mellan åsen och Öresund. Blicken famnar över slätten i nordväst upp mot Kullaberg och den kan följa sundet ända ner till och söder om Landskrona. Bara den utsikten är värd ett besök vid Stenestad en klar dag.

Genom socknen går landsvägen från Kågeröd till Klippan genom vacker lövskog och från Kågeröd till annexförsamlingen däruppe på åsen är det ungefär sex kilometer. Det bär uppåt och åter uppåt till man med ens bifinner sig mitt uppe i en region där skogarna i våra dagar hålles från knutarna, av de gårdar som under tidens lopp blivit till, högt ovan slätten där nedanför.

Sedan de vida vyerna vederbörligen beundrats går färden vidare på en mindre avväg åt norr fram till gården Grönhult. Gården bjuder på så mycket intressant, att främlingen ovillkorligen stannar till där för att göra sina iakttagelser och samla sina intryck. Han hade inte väntat att finna en gård som denna, uppe i en region av skog och sten men när man haft lyckan att träffa samman med gårdens ägare Hr. Bengt Henriksson och förfrågat sig om gårdens historia, är han uppfylld av beundran för folket, vilka bor där i förnäm avskildhet från världen och även våra dagars milslukande bilar som finner sin väg överallt, varhelst en liten väg leder fram.

I bilarnas ungdom satte våra trafikmyndigheter stopp för trafik med motorfordon på vissa vägar men en ny tid har fått en annan syn på motorismen. Numera låter man bilen löpa in på första bästa väg, fram mot det mål resan gäller. Bilen har nu fört resenären till Hr. Henrikssons Grönhult och det är tillfälle att titta litet närmare på byggnader och omgivning.

Med stolthet visar hr. Henriksson inskriptionen på den stora stenen i ladugårdsmuren – Anno 1799 den 1 maj lade jag Jöns Önnertsson med min hustru Else Jönsdotter första stenen i grundvalen av dessa hus sedan gården förut den 9 februari var råkat i brand. Denna Jöns Önnertsson var tydligen en klok man som gärna unnade kommande släkten en värdefull uppgift om byggnadens tillkomst. Det kan synas oväsentligt i mångas ögon men för hembygdskulturen äro upplysningar av detta slag av stort värde. Det går nog ganska bra för fackmän att bedöma byggnaders ålder men det är så mycket värdefullare att få fullt autentiskt vittnesbörd därom.

Det användes mycket gråsten till byggnader i gamla tider och i Stenestad fanns det gott om härliga, stora stenar till grund och väggar. Uthusen på Grönhult verkar synnerligen stabila och tidens tand

tycks inte ha rätt på dem nämnvärt. Den höga gaveln som syns på bilden är ett ståtligt byggnadsminne från gammal tid, med sina kraftiga stenar nästan upp till takåsen.

Bengt Henriksson har övertagit gården efter sin far, vilken i sin tur tog den efter sin far. Grönhult omfattar cirka fyrtio tunnland åker. Därav stenbunden mark men också mycket präktiga fält, där skörderedskapen finner god användning. Dessa fält har undan för undan odlats upp från den av träd och buskar beväxta åsen. Föregångarna har arbetat och slitit för att göra detta till åkermark och där även de stora stengårderna talar sitt tydliga språk om gångna generationers vedermödor. Sten efter sten har samlats och långa stengården med fyra meters bredd och någon meter i höjd, stöter man på allt emellanåt däruppe.

Det berättas att byggherren från 1799, Jöns Önnertsson att han var för sin tid mycket rik, med ett stort kapital i källaren. Bankverksamheten var det inte mycket med på hans tid, varför pengarna samlades och hölls i säkert förvar, någonstans hemma. När gården brann kunde pengarna räddas undan förödelsten.

Så skulle Jöns Önnertsson bygga upp den av branden härjade gården och han ville göra präktiga hus. Det var vanligt då för tiden att grannar hjälpte varandra med ett och annat vid sådana tillfällen, så även den rike mannen på Grönhult ville begagna sig av den metoden. Han kom till någon i Klippan och framlade sina planer ifråga om byggnaderna som var stora och rymliga, så stora att till och med mannen i Klippan ansåg Jöns Önnertsson lida av storhetsmani och gav honom det beskedet att ville han leka herre och storkarl, så kunde han också reda sig med bygget utan hjälp. Därvid blev det också. Jöns Önnertsson byggde sina stora präktiga hus. Husen och inskriptionerna bära vittne, än i dag att han gick till sitt verk med fast föresats att bygga upp en gård som skall stå i långa tider och fylla kommande generationers anspråk.

När han några år senare byggde en annan länga fick även den sin inskription och den gången lät han också inrista att häradsmästare M. Hultgren varit byggmästaren.

År 1799 uppförda byggnader vid Grönhult

Bengt Henrikssons farfar köpte Grönhult för 23.000 daler vid exekutiv auktion och sedan dess har gården brukats av kunniga och duktiga lantmän som sett sig ganska bra. När nuvarande ägaren lämnar gården i händerna på en son och den fjärde generationen sålunda övertar styret, är en välbyggd och brukad egendom att tillträda.

Sedan 1887 har den nu sjuttioårige innehavaren suttit där och förbättringar i många avseenden har av honom genomförts, så att jorden är i kultur. Därvid är inte att förglömma det betydande arbetet med den nu så vackra trädgårdens iordningsställande. Där var sankt och besvärligt tidigare men genom utdikningar och omläggningar har det blivit en både vacker som givande trädgård. Massor av blommor i alla färger blicka vänligt mot besökaren i sommarens dagar. Trädgårdens rabatter, bärbuskarna och fruktträden och också allahanda köksväxter ger odlaren lön för mödan.

Det är annat nu än förr, när den lågt liggande trädgården var vattensjuk och till följd därav mindre trevlig. Herren till Grönhult älskar den gård som gått i arv från far till son, ett sekel eller mer och

han vill ha den kvar i släkten fortfarande. Under krigsåren saknas inte goda anbud men spekulanterna fick gå därifrån med oförättat ärende. Grönhult skulle gå till näste man av samma stam.

Över den kringbyggda gården där de två äldsta uthuslängorna äro sammanbyggda i vinkel, vilket inte framgår av bilden, vilar en gammaltrevlig stämning och man förundrar sig över att Jöns Önnertsson tog till så omfångsrika byggnader, när han gick att återuppföra sin av elden härjade gård, för i det närmaste etthundratrettio år sedan. Att hans efterträdare haft både nytta och glädje av hans vidsynthet är säkert men man förstår att mången av hans samtida, betänksamt ruskade på huvuden inför ett byggnadsföretag som ansågs vara alltför omfattande för en gård där uppe på åsen.

Folket där har ju som redan antytt, genom våra kommunikationsväsen och med tillkomsten av bilen och omnibussar, så att säga förts närmare världen och människorna på slätterna som vida och fruktbara utbreda sig åt väster och öster, nedanför åsen. I alla fall lever man sitt liv för sig, däruppe. Ett liv som blir rikt genom människors kärlek till Moder jord, till skogen och hagarna, till träden och buskarna, till växt och djurlivet och säkerligen vill ingen med släktens äkta blod i sina ådror byta ut en dag mot en tillvaro i något stads eller annat samhälle, nedanför den kära åsen. Men skulle man erbjuda en genuin stadsbo byte och flyttning upp till skogen – ja, då kanske han tackade nej.

Söderåsen med sin rika omväxlande natur, med storskog och småskog, med lövskog och barrskog, med kullar och raviner, bäckar och kärrmarker lockar i högsommaren, folk i massor på besök. Människors sinnen tjasas av allt det vackra en givmild natur slösar på denna pärla i skånsk bygd. Det är inte underligt att folket som fötts och fostrats däruppe är fästa med varma band, fästa vid stugan där och dess underbart härliga inramning av lummiga lövträd och snår.

Folket på Söderåsen är också ett piggt och livligt släkte och ett släkte med läggning för tänkande och reflektioner över livets problem. Avskildheten kanske i sin mån bidragit till att göra människorna sådana. Mystiken bland skogar och höjder gör väl också sitt till. Visst är det av stort intresse att stifta bekantskap med dem som där bygga och bo. Både intressant och nyttigt.

Artikeln och bilderna om Grönhult av okänd besökare.
Troligen i slutet av 1920 talet.